

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonių, skirtų skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje, efektyvumo ir veiksmingumo vertinimas

Santrauka

2025 m. sausio 9 d.

EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI:
EUROPA INVESTUOJA Į KAIMO VIETOVES

Vertinimą atliko UAB „ESTEP Vilnius“ pagal 2024 m. liepos 9 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 8P-24-114 su Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – KPP) 3-ojo prioriteto „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“ įgyvendinimui suplanuota skirti 185,9 mln. Eur, o iki 2023 m. pabaigos buvo patvirtinta 162,3 mln. Eur (87 % suplanuotos skirti paramos), išmokėta – 105,3 mln. Eur (57 % suplanuotos skirti paramos). Vertintu 2014–2023 m. laikotarpiu užbaigta įgyvendinti 311 projektų, kuriais žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumas didinamas remiant žemės ūkio produkcijos perdirbimą, trumpų tiekimo grandinių organizavimą, kokybės sistemų taikymą ir bendradarbiavimo skatinimą (3A tikslinė sritis (toliau – TS) „Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir jų tarpšakines organizacijas“) ir 6 502 projektai/ paraiškos, kuriais žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumas didinamas gerinant ūkio rizikų valdymą (3B TS „Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas“). Iš esmės parama buvo veiksminga ir efektyvi, nors tam tikrų trūkumų nustatyta įgyvendinant intervencijas, susijusias su trumpų tiekimo grandinių organizavimu, kokybės sistemų taikymo skatinimu, ūkininkų konsultavimu bei žemės ūkio rizikos valdymo fondų steigimu.

Pagrindiniai 3A TS „Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir jų tarpšakines organizacijas“ vertinimo rezultatai

3A TS investicijų tikslas yra padidinti žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumą ir geriau juos integruoti į žemės ūkio ir maisto grandinę. Šio tikslo siekiama, teikiant KPP paramą projektams, nukreiptiems į žemės ūkio produktų pridėtinės vertės didinimą, trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų plėtrą bei bendradarbiavimą, skirtą sustiprinti ūkininkų padėtį maisto tiekimo grandinėje.

Atliktas vertinimas patvirtino, kad KPP parama pagal 3A tikslinę sritį padidino žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumą. Didžiausią teigiamą poveikį turėjo KPP parama pagal 4.2 veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“, pagal kurią remiamas žemės ūkio produktų perdirbimas. Vienas iš atrankos kriterijų, susijęs su įmonių pelningumu, lėmė tai, kad finansinę paramą pagal 4.2 veiklos sritį gavo stipresnės ir finansiškai stabilios įmonės. Šis sprendimas trumpuoju laikotarpiu galėjo apsunkinti konkurencines sąlygas vidaus rinkoje, ypač mažesnių rinkos dalyvių atžvilgiu, tačiau ilguoju laikotarpiu jis padėjo užtikrinti tvaresnę žemės ūkio produktų perdirbimo sektoriaus plėtrą Lietuvoje ir padidino šalies įmonių konkurencingumą ES rinkoje. Tiek pagal 4.2 veiklos sritį projektus vykdžiusių įmonių veiklos priežiūros rodiklių (pardavimo pajamos, grynasis pelnas, naujų produktų gamybos pardavimo pajamos) dinamiką, tiek remiantis pačių paramos gavėjų nuomone, įgyvendinti projektai turėjo teigiamos įtakos įmonių konkurencingumo didėjimui, veiklos ekonominių rodiklių gerėjimui bei gaminamos produkcijos kiekio, kokybės ir įvairovės didėjimui. Daugumos (59 %) projektų atveju, jį užbaigus buvo pasiekta ir viršyta siektina pardavimo pajamų rodiklio reikšmė ir padidintos pardavimo pajamos, dar 31 % projektų pasiekė daugiau nei pusę suplanuotos reikšmės. Beveik pusės (47%) projektų atveju buvo pasiekta ir viršyta nustatyta pelno rodiklio reikšmė ir padidintas pelnas, dar 24% projektų atveju pasiekta daugiau nei pusė siektinos reikšmės. Kaip rodo ESTEP atliktos 4.2 veiklos srities paramos gavėjų apklausos duomenys, dauguma įmonių pastebi teigiamą ir gana didelį gautos paramos poveikį įvairiems konkurencingumo ir įmonės veiklos aspektams. 73 % respondentų nurodė, jog paramos poveikis turėjo labai didelį ar didelį poveikį įmonės konkurencingumo didėjimui, 70 % respondentų paramos poveikį įmonės gaminamos produkcijos kokybės gerėjimui laiko labai dideliu arba dideliu. Šiuos rezultatus patvirtino ir atlikta kontrafaktinio poveikio vertinimo analizė, kuri rodo, kad dėka KPP paramos augalininkystės įmonių pajamos buvo 2,0 mln. Eur, mėsos produktų perdirbimo – 4,9 mln. Eur, vaisių, uogų, daržovių ir grybų perdirbimo veiklą vykdančių įmonių – 8,2 mln. Eur didesnės, lyginat su situacija, jei įmonės nebūtų įgyvendinusios KPP finansuotų investicijų. Nepaisant gautos paramos, pieno perdirbimo įmonių veiklos rezultatai yra prastesni, lyginant su kitomis tą pačią veiklą vykdančiomis įmonėmis, kurios 2014–2022 m. programiniu laikotarpiu KPP paramos negavo, tačiau šios veiklos atveju dėl mažo tiriamosios grupės

įmonių atvejų skaičiaus kol kas negalima daryti išvadų, o vertinimą rekomenduojama pakartoti, kai bus baigti įgyvendinti visi pagal 4.2 veiklos sritį finansuoti projektai.

Kitos KPP priemonės, kuriomis siekiama padidinti ūkių konkurencingumą didinant pridėtinę vertę, įgyvendintos taip pat pakankami sėkmingai, tik jų mastas nebuvo toks didelis, kad reikšmingai paveiktų sektoriaus rodiklius ir plėtrą. KPP parama žemės ūkio valdose užaugintos produkcijos perdirbimui ir tiekimui rinkai (4.1 veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“), leido padidinti valdų ekonominį dydį (VED) (daugumos (93 %) projektų, kurių stebėsenai taikytas VED rodiklis, atveju buvo pasiekta ir viršyta siektina rodiklio reikšmė ir padidintas valdos ekonominis dydis), tai rodo, kad parama šiai veiklos sričiai buvo tinkamai nukreipta ir atnešė apčiuopiamą naudą. Šioje veiklos srityje stebimas didelis paramos efektyvumas ir poveikis ūkio plėtrai (matuojant pagal VED padidėjimą). Dar vienas svarbus vertintas rodiklis, kuris rodo teigiamą KPP poveikį konkurencingumui, tai žemės ūkio produktų apdorojimo ir perdirbimo apimtys. Daugumos (71 %) projektų, kurių stebėsenai taikytas rodiklis, atveju buvo pasiekta ir viršyta siektina rodiklio reikšmė ir padidintos žemės ūkio produktų apdorojimo ir perdirbimo apimtys. Vidutiniškai žemės ūkio produktų apdorojimo ir perdirbimo apimtys padidėjo 3-4 kartus. Padidėjusios žemės ūkio produktų apdorojimo ir perdirbimo apimtys padeda ūkininkams pereiti nuo pirminių produktų gamybos prie didesnės pridėtinės vertės kūrimo, o tai didina jų pelningumą ir konkurencingumą tiek vietos, tiek užsienio rinkose. Vertinant pagal pardavimo pajamų rodiklį, atspindintį projektų poveikį ūkio subjekto finansiniam pajėgumui, daroma išvada, kad parama projektams, siekiantiems padidinti pardavimo pajamas, duoda mišrių rezultatų. Pusė analizuotų projektų buvo tinkamai suplanuoti ir jų įgyvendinimas ženkliai prisidėjo prie ūkio subjekto finansinių rezultatų gerinimo, pusė projektų susidūrė su iššūkiais, tokiais kaip rinkos sąlygų pokyčiai, per mažas dėmesys rinkodarai ar veiklos valdymo trūkumai, todėl paramos lėšos buvo mažiau efektyviai panaudotos. Nepaisant to, kad projektai įgyvendinti sėkmingai ir prisidėjo prie ūkių konkurencingumo didėjimo, tačiau paramos kreipėsi ir ji buvo suteikta tik nedidelei daliai (0,04 %) visų žemės ūkio valdų.

Finansuotų smulkių ūkių bendradarbiavimo (16.3 veiklos sritis „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“) projektų sėkmingumas, vertinant pagal stebėsenos rodiklius, rodo, kad bendradarbiavimas yra veiksminga priemonė sprendžiant smulkių ūkių problemas, tačiau KPP parama pasinaudojo labai mažas smulkių ūkių skaičius (0,02 % visų smulkių valdų), todėl priemonės indėlis į viso žemės ūkio sektoriaus tvarumo ir konkurencingumo didinimą – menkas. Pagal šią veiklos sritį projektus efektyviausiai įgyvendino ūkininkai, užsiimantys gyvulininkyste. Kaip rodo atlikta analizė, investiciniai projektai smulkiuose ūkiuose dažnai įgyvendinami mažiau efektyviai dėl ribotų finansinių, technologinių ir žmogiškųjų resursų. Tačiau, nepaisant mažesnio efektyvumo vertinant pagal stebėsenos rodiklių vieneto kainą, investicijos smulkių ūkių plėtrai yra itin svarbios, siekiant užtikrinti jų ekonominį gyvybingumą ir norint padidinti jų kuriamą pridėtinę vertę. Žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas taip sustiprinant jų konkurencingumą ir pagerinant padėtį maisto tiekimo grandinėje taip pat skatinamas ir remiant gamintojų organizacijų (toliau – GO) kūrimąsi (M09 priemonė). Vertinant 3 projektų metu pasiektus rezultatus, galima matyti, kad kiekvienais verslo plano įgyvendinimo metais visų GO, gavusių paramą, parduotos produkcijos vertė yra beveik du kartus didesnė nei buvo planuota. Tai rodo, kad GO veikla yra efektyvi ir turi reikšmingą teigiamą poveikį jų ekonominiam gyvybingumui bei vietos rinkų plėtrai. Svarbu tai, kad GO sėkmė turėtų motyvuoti ir kitus ūkininkus jungtis į kooperatyvus ar organizacijas, todėl šiuos sėkmės pavyzdžius rekomenduojama viešinti ir skatinti plėtoti GO ir jų veiklą, siekiant užtikrinti dar didesnę ekonominę naudą ir žemės ūkio sektoriaus konkurencingumo augimą.

Kokybės sistemose dalyvaujantys ūkininkai prisiima papildomus įsipareigojimus, kurių įgyvendinimas sąlygoja didesnę gaminamos produkcijos pridėtinę vertę, todėl siekiant 3A TS tikslų taip pat skatinamas ūkininkų įsitraukimas į kokybės sistemas (M03 priemonė). Nors iki 2023 m. pabaigos buvo išmokėta 92 % šiai priemonei skirtų lėšų, tačiau priemonės įgyvendinimo sėkmingu laikyti negalima, nes atsižvelgiant į pasiektus rezultatus ir ribotą susidomėjimą, priemonei keletą kartų buvo mažinama suplanuotos skirti KPP paramos suma. Taip pat, daugiau nei pusę (53 %) išmokėtos paramos ir paremtų ūkių skaičiaus sudaro lėšos išmokėtos už tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus. Mažesnę paklausą priemonei lėmė tai, kad buvo laikinai sustabdytas NKP paraiškų rinkimas dėl notifikavimo procedūrų; pagal priemonę tinkamos finansuoti išlaidos neatitinka kokybės sistemų dalyvių poreikio

bei tai, kad dalyvavimas žemės ūkio ir maisto kokybės sistemoje iš pradžių neatsiperka dėl papildomų reikalavimų laikymosi, todėl ne visi gamintojai ryžtasi imtis papildomų nebūdami užtikrinti, kad jos tikrai atsipirks.

Dar viena svarbi ir reikšminga konkurencingumo didinimo priemonė – KPP parama trumpų tiekimo grandinių vystymui (16.4 veiklos sritis „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“). Gauta parama padėjo vietiniams ūkininkams ir perdirbėjams gana sėkmingai įsitraukti į tiesioginį tiekimą ir rinkos poreikių tenkinimą. 26 įgyvendinamuose projektuose dalyvauja 56 ūkininkai ir 32 įmonės. Jau užbaigtuose įgyvendinti projektuose buvo sukurtos 29 prekybos vietos, dauguma iš jų yra sukurtos internetinės parduotuvės, parduotuvės, prekybos vietos ūkiuose bei periodinės prekybos vietos (mugėse, parodose). Įsitraukimas į tiesioginį tiekimą atitinkamai, turėjo teigiamą poveikį projektų vykdytojų pardavimo pajamoms, tačiau ne visais atvejais užtikrino rezultatų ilgalaikį tvarumą. Tiesioginį produkcijos realizavimo mastą atspindi dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose. Atlikta CVP IS duomenų analizė rodo, jog viešuosiuose pirkimuose dalyvauja ir sutartis su perkančiosiomis organizacijomis yra sudaręs beveik trečdalis paramos gavėjų. Pastebėtina, kad viešuosiuose pirkimuose aktyviau dalyvauja paramos gavėjai, kurie yra juridiniai asmenys. Tai rodo, kad paramos gavėjai gana aktyviai prisideda prie vietinių tiekimo grandinių stiprinimo, tačiau daugiau dėmesio reikėtų skirti fizinių asmenų aktyvumo didinimui.

Pastaruoju metu taip pat stebimas pareiškėjų susidomėjimo 16.4 veiklos sritimi mažėjimas. Vertinimo metu buvo identifikuota, kad sumažėjusį susidomėjimą priemone galėjo lemti kelios priežastys. Tai neapibrėžtumas rinkoje dėl ekonominės situacijos, pasitikėjimo partneriais trūkumas ar atvejai, kuomet nepavyksta surasti projekto partnerių. Žemės ūkio veiklą vykdančys subjektai taip pat išsakė nuomonę, kad paramos teikimo sąlygos ir reikalavimai potencialiems pareiškėjams atrodo per sudėtingi ir kad jiems trūksta rinkodaros žinių, reikalingų sėkmingai vystyti trumpą tiekimo grandinę. Kadangi trumpų tiekimo grandinių plėtra išlieka vienas iš svarbių žemės ūkio politikos prioritetų, todėl būtina paskatinti ūkininkus dalyvauti trumpo tiekimo grandinėse. Tai siūloma padaryti stiprinant partnerystės ryšius tarp ūkininkų, vietos įmonių ir vartotojų (pavyzdžiui, per ūkininkų organizuojamas atvirų durų dienas, kurių metu ūkininkai gali pasidalinti gerąja trumpų tiekimo grandinių patirtimi ir kartu pakviesti vartotojus aplankyti ūkius ir iš arti susipažinti su gamybos procesu, per įvairių degustacijų organizavimą). Taip pat įgyvendinant kitas priemones, galinčias paskatinti dalyvavimą trumpo tiekimo grandinėse, pavyzdžiui, vykdant rinkodaros mokymus (įtraukiant mentorystės programas), finansuojant bendras logistikos ir saugojimo sistemas, kurios sumažintų ūkininkų sąnaudas ir riziką. Dar viena svarbi priemonė yra paklausos trumpoms tiekimo grandinėms skatinimas vartotojų tarpe. Prie paklausos skatinimo galėtų prisidėti rinkodara su asmenine ūkininko istorija. Būtina skleisti ūkininkų ir jų tiekiamų produktų kūrimo ir vystymo asmenines istorijas per socialinius tinklus ar kitas skaitmenines platformas, nes vartotojai linkę prisirišti prie asmeninių istorijų ir nori palaikyti ūkininkus, su kuriais jaučiasi asmeniškai susiję. Siekiant užsitikrinti pakankamą paklausą taip pat svarbu atliepti kintančius vartotojų lūkesčius, pavyzdžiui poreikį, kad produktai būtų pristatyti jiems į namus, ar į šalia namų esančius produktų atsiėmimo taškus, suteikti galimybę vartotojams užsisakyti produktus panaudojant prenumeratos modelį.

Tiesioginės įtakos kooperacijos ir kitų bendradarbiavimo formų skatinimui prisidedant prie konkurencingumo skatinimo ar konkurencingumą didinančių sprendimų paieškos įvairiuose žemės ūkio sektoriuose turėjo 5 priemonės (1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“, 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“, 16.4 „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ veiklos sritys ir M09 priemonė „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“). 16.3, 16.4 veiklos sritys ir M09 priemonės yra nukreiptos į bendradarbiavimo skatinimą per bendras investicijas, prisidedančias prie konkurencingumo didėjimo. 1.2 ir 16.1 veiklos sritimis įgyvendinami projektai, kuriais ieškoma inovatyvių sprendimų, galinčių prisidėti prie ūkių ir žemės ūkio bei maisto sektoriuje veikiančių įmonių konkurencingumo didinimo. Vertinant pagal dalyvavimo mastą, priemonių, prisidedančių prie 3-ojo KPP prioriteto įgyvendinimo, indėlis siekiant paskatinti žemės ūkio subjektų kooperaciją ir bendradarbiavimą, yra ribotas. Į priemonių, kuriomis skatinamas bendradarbiavimas, veiklas įsitraukė 502 žemės ūkio ar su žemės ūkio veikla susiję subjektai, iš kurių 460 yra fiziniai

asmenys (tai sudaro 0,3 % visų fizinių asmenų, turinčių žemės ūkio valdą), 34 – juridiniai asmenys (tai sudaro 3 % visų juridinių asmenų, turinčių žemės ūkio valdą), ir 8 mokslo įstaigos.

Prie 3A TS tikslų, nors ir labiau netiesiogiai, tačiau prisideda ir horizontalios priemonės (M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ ir M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavdavimo paslaugos“). Parodomųjų bandymų projektų (1.2 veiklos sritis) stebėsenos rezultatai rodo gana didelę parodomųjų projektų rezultatų sklaidą (užbaigtų 9 projektų seminaruose, lauko dienose ir konferencijose dalyvavo daugiau nei 3 tūkst. asmenų), tačiau paramos gavėjų ir žemės ūkio subjektų apklausos duomenys rodo, jog ūkiuose parodomųjų bandymų rezultatai naudojami mažesniu mastu. Pagrindinės priežastys yra tai, kad, pirma, ne visų parodomųjų bandymų sklaidos renginiuose dalyvaujančių ūkininkų atveju parodomųjų bandymų rezultatai yra panaudojami atsižvelgiant į ūkyje vystomą veiklą. Antra, inovatyvių sprendimų diegimas reikalauja tiek finansinių, tiek žmogiškųjų išteklių, todėl rezultatai ūkiuose nėra naudojami dėl šių resursų trūkumo.

Ūkininkams taip pat yra teikiamos konsultacijos (M02), tačiau konsultacijų indėlis siekiant prioriteto tikslų itin menkas (konsultacijomis pasinaudojo tik 15 paramos gavėjų). Žemą priemonės įgyvendinimo lygį lėmė trys pagrindinės priežastys: 1) didelė dalis paramos gavėjų yra įmonės, kurios yra netinkamos kaip naudos gavėjai pagal M02 priemonę, nes neatitinka MVĮ reikalavimų; 2) konsultacijos taip pat teikiamos dėl 3-ojo prioriteto priemonių įgyvendinimo, tačiau įgyvendinant projektus pagal priemones yra finansuojamos bendrosios išlaidos, kurios apima konsultavimo paslaugas, dėl ko sumažėja atskirų konsultacijų poreikis; 3) vertinant iš 3A TS perspektyvos, ne visai tinkamas pats priemonės įgyvendinimo stebėsenos modelis. Priemonė prisideda prie visų KPP prioritetų horizontaliai, priemonės įgyvendinimo taisyklėse yra numatytos konsultavimo temos, tačiau pačios konsultavimo temos nėra aiškiai susietos su KPP prioritetais ar tikslinėmis sritimis. Atsižvelgiant į tai, dalis konsultacijų, ypač susijusių su ūkių konkurencingumo didinimu, ūkio valdysena, buhalterine apskaita yra susijusios ne tik su 3A TS, bet ir su 2A TS, todėl sudėtinga jas priskirti tik vienai iš šių sričių.

Dalis 3A TS priemonių prisideda ir prie inovacinių technologijų diegimo bei plėtros. Inovacijos yra diegiamos 3 vertintose investicinėse priemonėse/ veiklos srityse: 4.1, 4.2 ir M09. Vertinant pagal inovacijų tipą, dažniausiai (65 % projektų) yra diegiamos technologinio proceso inovacijos, todėl KPP parama reikšmingiau prisidėjo prie produktyvumo augimo, gamybos sąnaudų sumažinimo ir pagerino darbo našumą. Technologinis pažangumas tiesiogiai prisideda prie sektoriaus konkurencingumo ir tvarumo. Daugumos investicinių projektų atveju inovacijos yra suprantamos kaip naujos ir modernios technikos ar įrangos įsigijimas. Šios technikos ar įrangos įsigijimas yra inovacija ūkio/ įmonės lygiu, kadangi paramos gavėjai iki paramos gavimo neturėjo panašaus tipo ir efektyvumo įrangos. Tačiau projektuose nėra kuriama nauja įranga ar technologijos. Prie inovacijų diegimo ir sklaidos šalies mastu labiau prisideda projektai įgyvendinami pagal 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ ir 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ veiklos sritis. Šiomis tikslinėmis sritimis remiami parodomųjų bandymų projektai ir EIP projektai, kuriais kuriami nauji technologinio, produktų ar proceso tipo sprendimai. Projektais siekiama sukurti inovatyvius sprendimo būdus, kurie leistų žemės ūkio veiklą vykdančioms subjektams pagerinti veiklos rezultatyvumą.

Pagrindiniai 3B TS „Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas“ vertinimo rezultatai

3B TS tikslas – padidinti žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumą, pagerinant ūkio rizikos prevenciją ir valdymą. Šio tikslo buvo siekiama įgyvendinant trijų skirtingų tipų priemones/ veiklos sritis: remiamos investicijos į biologinės saugos priemonių diegimą gyvulininkystės sektoriuje (M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“), kompensuojamos pasėlių ir ūkinių gyvūnų draudimo įmokos (17.1 veiklos sritis „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“), ūkiai skatinami valdyti rizikas įkuriant žemės ūkio rizikos valdymo fondus (17.3 veiklos sritis „Pajamų stabilizavimo priemonė (žemės ūkio rizikos valdymo fondai“).

3B TS įgyvendinama gana sėkmingai. Reikšmingiausiai prie 3B TS siekimo prisideda pasėlių ir ūkinių gyvūnų draudimo įmokų kompensavimas (šiai veiklos sričiai suplanuota skirti 82 % 3B TS biudžeto

arba 12% 3-iojo prioriteto biudžeto). Paraiškas dėl ūkinių gyvūnų ir pasėlių draudimo kompensacijų gavimo teikia vis daugiau pareiškėjų (pareiškėjų skaičius išaugo nuo 432 iki 1 437), o draudžiamas pasėlių plotas nuolat auga (apdraustų pasėlių dalis nuo visų deklaruotų pasėlių išaugo nuo 4 iki 12%). Nors ir su svyravimais, tačiau didėja ir draudžiamų ūkinių gyvūnų skaičius – draudžiamų gyvulių skaičius siekia apie ketvirtadalį visų gyvulių skaičiaus, o draudžiamų paukščių skaičius siekia apie du trečdalius. KPP paramos lėšomis augantis draudžiamų pasėlių ir gyvulių skaičius reiškia, kad dėka paramos žemės ūkio sektorius tampa tvaresnis ir mažiau pažeidžiamas, kai susiduriama su neigiamais veiksniais (pvz., sausra, iššalimu, ligomis). Be to, draudimo sistemų stiprinimas prisideda prie ūkininkų pasitikėjimo ir finansinio stabilumo, todėl jie gali planuoti ilgalaikę plėtrą ir investicijas bei skirti daugiau lėšų plėtrai ir modernizavimui, taip užtikrindami sektoriaus augimą ir konkurencingumą ateityje.

Investicijos į biologinės saugos priemonių diegimą ūkiuose taip pat įgyvendinamos sėkmingai. Parama turėjo teigiamą poveikį ūkių konkurencingumo padidėjimui. Nors priemonei skirtas finansavimas buvo sumažintas ir priemonė nesulaukė planuotos paklausos iš potencialių pareiškėjų tarpo, tačiau finansuoti projektai įgyvendinti sėkmingai, numatyti veiklos priežiūros rodikliai, matuojantys vidutinį metinį ūkinių gyvūnų skaičių, daugumos projektų atveju pasiekti ir viršyti. Investicijos į biologinės saugos priemones padeda ūkiams ir žemės ūkio įmonėms tapti konkurencingesnėmis, nes jos leidžia užtikrinti sveikus gyvulius, mažina ligų riziką, stiprina produktų kokybę ir didina pasitikėjimą. Ūkiuose ir įmonėse, gavusiose paramą pagal M05 priemonę, auginamų paukščių skaičiaus dalis nuo visų Lietuvoje auginamų paukščių nuolat augo (2020 m. ji sudarė 3%, o 2023 m. – 18%). Auginamų kiaulių skaičiaus dalis nuo visų Lietuvoje auginamų kiaulių taip pat nuolat augo (2020 m. ji sudarė 2%, o 2023 m. – 10%). Paramą gavusiuose ūkiuose ar įmonėse augantis ūkinių gyvūnų skaičius rodo, kad šie ūkiai gali pasiekti aukštesnes gamybos apimtis ir būti konkurencingesni tiek vietos, tiek užsienio rinkose. Paramos gavėjai gautą paramą taip pat vertina teigiamai ir dauguma jų mato didelį poveikį ūkinių gyvūnų užkrečiamų ligų plitimo įmonėje sumažėjimui ir dėl užkrečiamų ligų protrūkių įmonės patirtų nuostolių sumažėjimui.

2022 m. pradėta įgyvendinti nauja veiklos sritis, pagal kurią remiamas rizikos valdymo fondų įsteigimas. Pastebėtina, kad ši veiklos sritis susidomėjimo iš ūkininkų dar nesulaukė, tačiau veiklos sritis dar nauja Lietuvoje, ir kaip rodo atlikta analizė, tai lemia keletas ekonominių, administracinių ir praktinių priežasčių. Nors dalis ūkininkų nesidomi priemone, ar nelaiko jos naudinga ir aktuali, tačiau dalis ūkininkų dar nėra pakankamai gerai informuoti apie rizikos valdymo fondų galimybes ir naudas. Ūkininkams taip pat trūksta pasitikėjimo dėl to, ar rizikos valdymo fondai iš tiesų suteikia naudos, nes fondų kompensacijos gali būti mažesnės už patirtus nuostolius, arba pačios fondų taisyklės gali būti sudėtingos ir neaiškios. Ūkininkai nerimauja, kad išmokos nepadengs realių nuostolių, arba kad prireikus pagalbos fondai veiks per lėtai arba nebus pajėgūs užtikrinti efektyvios paramos. Svarbus ir rizikos fondų kaštų aspektas. Ūkininkams, ypač smulkesniems, gali atrodyti, kad ūkio rizikos valdymo fondų steigimas ir dalyvavimas jiems yra per brangus. Nepaisant to, kad šie fondai padeda apsaugoti nuo gamtos stichijų, ligų ir kitų nepalankių veiksnių, privalomos įmokos ir administracinės išlaidos gali būti didelės, todėl kai kurie ūkininkai nusprendžia, kad jie gali susidoroti su rizikomis patys, be papildomų finansinių įsipareigojimų arba taikant kitas rizikos valdymo priemones (pavyzdžiui draudimą ar pasirenkant tinkamas technologijas) arba pasinaudojant nacionalinėmis priemonėmis, skirtomis kompensuoti patirtus nuostolius.